Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

KONTROLLIARUANNE

nr 2-5/04/84
03.08.2004

Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

Tallinn
2004

Sisukord

1. ARVAMUSE ANDMISE LÄHTEKOHAD 4

2. ARVAMUS KESKKONNAMINISTEERIUMI KUI ÜKSIKASUTUSE 2003. AASTA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE JA MAJANDUSTEHINGUTE SEADUSLIKKUSE KOHTA 6

3. FINANTSJUHTIMINE JA SISEKONTROLLISÜSTEEM 11

4. KOKKUVÕTE EESTI METEOROLOOGIA JA HÜDROLOOGIA INSTITUUDI AUDITIST 13

LISA 14

KESKKONNAMINISTRI JA RAHANDUSMINISTRI VASTUSED 15

Sissejuhatus

Riigikontroll auditeeris 2004. aasta tööplaani alusel Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 31.12.2003. a lõppenud majandusaasta kohta koostatud raamatupidamise aastaaruannet ja majandustehingute seaduslikkust. Raamatupidamise aastaaruande koostamise kohustus tuleneb raamatupidamise seadusest ning rahandusministri 16. detsembri 2003. aasta määrusest nr 106 "2003. a majandusaasta aruande koostamine, esitamine ja kinnitamine".

Audit tugineb raamatupidamise andmetele 31.12.2003. a seisuga. Auditi põhieesmärgiks oli hinnata raamatupidamise aastaaruande vastavust raamatupidamise seadusele, rahandusministri määrustele ning muudele aastaaruannet ja tehingute seaduslikkust mõjutavatele õigusaktidele.

Auditit juhtis auditijuht Krista Uuna, töörühmas osalesid audiitorid Kadri-Liis Loigu ja Siiri Roose, nooremaudiitor Aigar Mäesepp ning Keskkonnaministeeriumi siseauditi osakonna töötajad.

1. Arvamuse andmise lähtekohad

1.1. Riigikontrolli pädevus

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse järgi kohustus anda hinnang Vabariigi Valitsuse riigieelarve täitmise aruande kohta.[1] Selle kohustuse täitmiseks auditeerib Riigikontroll asutusi ja isikuid vastavalt Riigikontrolli seadusele.[2]

1.2. Auditi eesmärk

Võttes aluseks Riigikontrolli seaduses loetletud ülesanded[3], on auditi eesmärgiks avaldada arvamust Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta kohta koostatud raamatupidamise aastaaruande ning tehingute seaduslikkuse kohta, tuginedes järgmistele kriteeriumidele:

- varad ja kohustused eksisteerivad antud kuupäeval;
- varad ja kohustused kuuluvad Keskkonnaministeeriumile antud kuupäeval;
- tehingud või sündmused toimusid antud perioodi jooksul;
- puuduvad kajastamata varad, kohustused, tehingud või sündmused või avalikustamata näitajad;
- varad ja kohustused on kajastatud õiges bilansilises väärtuses;
- tehingud või sündmused on kajastatud korrektsetes summades ja tulud või kulud on kantud õigesse perioodi;
- näitajad on avalikustatud, klassifitseeritud ja kirjeldatud kooskõlas raamatupidamise hea tavaga;
- tehingud või sündmused on olulises osas kooskõlas olulisemate asjakohaste regulatsioonidega.

Finantsjuhtimise ja sisekontrollisüsteemi kohta me üldhinnangut ei anna, kuid toome välja olulisemad tähelepanekud.

1.3. Vastavus standarditele

Sooritasime auditi kooskõlas INTOSAI[4] auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit kavandatakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, kas finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi. Auditi käigus kontrollisime väljavõtteliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Audit hõlmas ka aruannete koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute analüüsi ning tehingute õiguspärasuse kontrolli. Leiame, et meie audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks asutuse raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta.

1.4. Vastutus aruannete õigsuse ja nende aluseks olevate majandustehingute õiguspärasuse eest

Aruannete koostamise ning neis sisalduva info õigsuse eest vastutasid auditeeritud perioodil keskkonnaminister Villu Reiljan (kuni 09.04.2003. a Heiki Kranich) ning kantsler Sulev Vare.

---

[1] Riigieelarve seadus, § 47 lg 2 (31.12.2003. a kehtinud redaktsioon)
[2] Riigikontrolli seadus, § 7
[3] Riigikontrolli seadus, § 6
[4] *International Organisation of Supreme Audit Institutions* – Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon, mis tegutseb ÜRO egiidi all

Minister

- valvab ministeeriumi struktuuriüksuste ja ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste ülesannete täitmise järele ning teostab teenistusjärelevalvet ministeeriumi ametnike otsuste seaduslikkuse ja otstarbekuse üle[5];

- tagab sisekontrollisüsteemi rakendamise ja vastutab siseauditi korraldamise eest ministeeriumi valitsemisalas olevates asutustes[6];

- vastutab riigivara säilimise ja heaperemeheliku kasutamise eest ning korraldab seda kooskõlas riigivaraseadusega[7];

- otsustab eelarvevahendite kasutamise üle ning valvab eelarve täpse ja otstarbeka täitmise, samuti Euroopa Liidu eraldatud vahendite ning muu välisabi sihipärase kasutamise järele[8];

- kinnitab ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste eelarved, lähtudes riigieelarvest, ja kontrollib nende täitmist, tehes vajaduse korral ettekirjutusi eelarvevahendite kasutamiseks[9];

- kinnitab koos raamatupidamise eest vastutava isikuga oma allkirjaga ministeeriumi valitsemisala koondaastaaruande õigsust[10].

Kantsler

- juhib ministeeriumi struktuuriüksuste tööd, koordineerib ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste tegevust ja korraldab ministeeriumi asjaajamist[11];

- korraldab riigivara kasutamist ministrilt saadud volituste piires kooskõlas riigivaraseadusega[12].

Keskkonnaministeeriumi 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsust on oma allkirjaga kinnitanud keskkonnaministeeriumi kantsler Sulev Vare.

[5] Vabariigi Valitsuse seadus, § 49 lg 1 p 4 ja § 95
[6] Vabariigi Valitsuse seadus, § 49 lg 1 p 13.1
[7] Vabariigi Valitsuse seadus, § 49 lg 4
[8] Vabariigi Valitsuse seadus, § 49 lg 1 p 8
[9] Vabariigi Valitsuse seadus, § 49 lg 1 p 9
[10] Rahandusministri 16.12.03. a määrus nr 106, § 22 lg 1
[11] Vabariigi Valitsuse seadus, § 53 lg 1
[12] Vabariigi Valitsuse seadus, § 53 lg 9

2. Arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

2.1. Märkused

2.1.1. Tütar- ja sidusettevõtete kajastamine

Keskkonnaministeerium on kajastanud oma aastaaruandes pikaajalise finantsinvesteeringuna Riigimetsa Majandamise Keskust (RMK). Vastavalt Riigimetsa Majandamise Keskuse põhimäärusele on RMK metsaseadusega moodustatud riigitulundusasutus, kes tegutseb Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas. Riigikontrolli hinnangul on RMK puhul tegemist riigiasutusega, mistõttu ei peaks teda kajastama finantsinvesteeringuna. Seega on Keskkonnaministeeriumi bilansimaht 2003. aastal kajastatud 566 492 776 krooni võrra tegelikust suuremana.

Vaatamata Keskkonnaministeeriumi selgitustele jääb Riigikontroll oma seisukoha juurde ja on arvamusel, et toodud probleem tuleb lahendada koostöös Rahandusministeeriumiga. Riigikontroll ei pea õigeks riigi raamatupidamise üldeeskirjas[13] toodud põhimõtet kajastada RMK kapitaliosaluse meetodil Keskkonnaministeeriumi bilansis. Selline kajastamine moonutab Keskkonnaministeeriumi raamatupidamise aastaaruannet, kuna RMK-d ei konsolideerita riigiraamatupidamiskohustuslase üksusena, vaid näidatakse investeeringuna.

2.1.2. Riigieelarveliste eraldiste kasutamine ja kajastamine

Alates 2003. aastast on Keskkonnaministeeriumi eelarvesse lülitatud ka sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus[14] (SA KIK) elluviidavate välisabiprojektide summad. Eelarvelise eraldise kasutamise lepingut Keskkonnaministeeriumi ja SA KIK vahel sõlmitud ei olnud, nagu näeb ette seadus "2003. aasta riigieelarve"[15]. Auditi ajal kehtis Keskkonnaministeeriumi ja SA KIK vahel 11.06.2001. a sõlmitud leping välisabilepingute elluviimise kohta. Nimetatud lepingu sisuks oli ISPA rahast toetust saanud projektide elluviimise korraldamine. Lepingus ei olnud sätestatud riigieelarvelise eraldise saaja finantseerimist Keskkonnaministeeriumi eelarves eraldatud rahast. 2004. aasta 14. mail on Keskkonnaministeeriumi ja SA KIK vahel sõlmitud rakendusüksuse ülesannete täitmise haldusleping, mille eesmärgiks on reguleerida rakendusüksusele pandavate ülesannete täitmist. Nimetatud lepingus ei ole sätestatud, et projektide finantseerimine toimub Keskkonnaministeeriumi eelarves ettenähtud eraldiste kaudu. Seega puudub meie hinnangul Keskkonnaministeeriumil alus raha ülekandmiseks SA-le KIK. Keskkonnaministeeriumi kirjas Rahandusministeeriumile[16] on Keskkonnaministeerium teatanud, et lubab SA-l KIK kasutada ministeeriumi 2004. aasta eelarvet vastava eelarveartikli osas. Riigikontrolli hinnangul ei ole Keskkonnaministeeriumil õigust sellist luba anda.

Riigikontroll on seisukohal, et Keskkonnaministeerium oleks pidanud 2003. aastal sõlmima SA-ga KIK riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingu. Sama tuleks teha ka 2004. aastal.

Riigieelarve kassalise täitmise aruanne

Väljamaksed eelarvest SA-le KIK tegi Rahandusministeeriumi riigikassa osakond (riigikassa) SA KIK esitatud taotluste alusel. Keskkonnaministeeriumis puudus operatiivne info tehtud väljamaksete kohta.

---

[13] Rahandusministri 11.12.2003. a määrus nr 105, § 35 lg 2 p 3
[14] Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus on Rahandusministeeriumi valitsemisala sihtasutus
[15] Seadus "2003. aasta riigieelarve", § 9 lg 1
[16] Keskkonnaministeeriumi 20.05.2004. a kiri nr 18-6/4741

SA KIK poolt esitati Keskkonnaministeeriumile 2004. aasta alguses tabel välisabi arvelt tehtud maksete kohta. Nimetatud tabeli kohaselt[17] on 2003. aastal tehtud makseid välisabi projektidele kokku 112 845 163 krooni eest. Samas on riigieelarve täitmise aruandes näidatud välisabi kasutamist kokku 94 076 838 krooni ulatuses. Erinevus eelarve kassalise täitmise aruandes kajastatu ja SA KIK esitatud tabeli vahel on 18 768 325 krooni. Vaatamata sellele, et väljamaksed nimetatud vahendite osas tegi riigikassa, ei kajastunud väljamakstud summad automaatselt e-riigikassas Keskkonnaministeeriumi kassalise täitmise aruandes ja koondaruande tehtud väljamaksete kohta pidi esitama Keskkonnaministeerium, kellel puudus selle koostamiseks igasugune informatsioon. Riigikassa soovitud aruande koostamiseks küsis ministeerium SA-lt KIK maksete kohta pangaväljavõtteid ning koostas eelarve kassalise täitmise kohta aruande. Kuna SA-l KIK otsest aruandekohustust Keskkonnaministeeriumi ees ei olnud, ei pruukinud saadud andmed päris korrektsed olla. Seetõttu sai eespool toodud vahe tekkida.

Riigikontroll on arvamusel, et tulenevalt Vabariigi Valitsuse seadusest[18] on ministri pädevuses otsustada eelarvevahendite kasutamine. Samuti on ministri ülesandeks valvata eelarve täpse ja otstarbeka täitmise üle. Seega ei ole korrektne, kui riigieelarve eraldiste arvel tehtud tehingutest puudub ministeeriumil endal igapäevane ülevaade. Samuti ei ole meie hinnangul korrektne, kui ühe ministeeriumi eelarvevahendeid käsutab hoopis teine ministeerium.

Lisaks kõigele eelnevale on Riigikontroll seisukohal, et riigieelarve kassalise täitmise aruandes peaksid automaatselt kajastuma kõik tehingud, mitte ministeeriumi esitatud koondaruande põhjal kajastatud koondsummad.

Eraldiste kajastamine raamatupidamises

Keskkonnaministeeriumi raamatupidamises on näidatud, et välisabi raha on kantud SA-le KIK üle summas 125 399 699 krooni, mis on SA KIK tabelis toodud summast 12 554 536 krooni võrra suurem. Viga tekkis sellest, et aasta sees esitas SA KIK ministeeriumi pearaamatupidaja nõudmisel vahepealse õiendi sooritatud välisabi maksete kohta, mille alusel tehtud ülekanded täies mahus ministeeriumi raamatupidamises arvele võeti. Sama tehti ka 2004. aasta alguses saadud tabeliga, ilma et raamatupidaja oleks seda varasema õiendiga võrrelnud. Kuna 2004. aastal saadud tabel sisaldas kõiki 2003. aasta makseid, siis kajastatigi tehtud ülekandeid osaliselt topelt.

Riigikontrollile jääb selgusetuks, miks ei võrreldud omavahel raamatupidamises kajastatud andmeid eelarves kajastatud andmetega ega tuvastatud vigu juba aastaaruande koostamisel.

2.2. Riigikontrolli arvamus

Arvestades auditi ulatust ning välja arvatud punktides 2.1.1 ja 2.1.2 toodud märkuste mõju, on Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse raamatupidamise aastaaruanne 31.12.2003. a seisuga, mis näitab ministeeriumi 2003. aasta kassakuludeks 303 086 615 krooni ja tulemiks kasumit 415 925 krooni ning bilansimahuks 31.12.2003. a seisuga 3 872 542 343 krooni, olulises osas kooskõlas Eesti Vabariigi rahandusministri 16.12.2003. a määrusega nr 106 "2003. a majandusaasta aruande koostamine, esitamine ja kinnitamine".

Arvestades auditi ulatust ja välja arvatud punktis 2.1.2 toodud märkuste mõju, on Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta tehingud olulises osas kooskõlas õigusaktidega.[19]

---

[17] SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse 05.04.2004. a kiri nr 6-19/719, lisa 1
[18] Vabariigi Valitsuse seadus, § 49
[19] Nimekiri õigusaktide kohta, millele vastavust auditivalimiga hõlmatud tehingute puhul kontrolliti, on eelnõu lisas.

2.3. Tähelepanekud

Järgnevalt on toodud raamatupidamisarvestust ja majandustehingute seaduslikkust puudutavad tähelepanekud, mis summade ebaolulisuse tõttu ei mõjuta meie arvamust raamatupidamise aastaaruande õigsuse ega majandustehingute seaduslikkuse kohta.

2.3.1. Saastetasu asendamise arvestus raamatupidamises

Vastavalt saastetasu seadusele sõlmib keskkonnaminister saastajaga saastetasu asendamise lepingu, kui saastaja esitab keskkonnaministrile avalduse koos keskkonnakaitse meetmete projektiga. Nimetatud projekt peab sisaldama saasteainete või jäätmete vähendamise arvutust ja saastaja kulul rakendatavate keskkonnakaitse meetmete realiseerimise eelarvet. Tegevuse tulemusena tuleb tagada saasteainete või jäätmete vähendamine kolme aasta jooksul rakendamiseelse perioodi viimase aruandeaastaga võrreldes vähemalt 25 protsenti.[20] Kui esitatud projekt ei vasta toodud tingimustele, lepingut ei sõlmita.

Saastetasu asendamise leping loetakse täidetuks, kui saastaja on esitanud ministeeriumile Keskkonnainspektsiooni ja kohaliku keskkonnateenistuse poolt viseeritud ning vajaduse korral mõõtmisandmetega tõendatud aruande projekti täitmise ja sellega saavutatud keskkonnakaitse efekti kohta ning saanud ministeeriumilt teatise selle heakskiitmise kohta. Samuti on lepingutes kokku lepitud, et lepingu katkestamise või mittetäidetuks lugemise korral on saastaja kohustatud tasuma kogu asendamise tõttu maksmata jäänud saastetasu summa. Saastetasu asendamise lepingu täitmise üle teostab järelevalvet kohalik keskkonnateenistus, kes informeerib lepingu täitmise käigust ministeeriumi.

Vaatamata sellele, et saastetasu asendamise lepingute ning kvartaalse arvestuse kohta on ministeeriumis informatsioon olemas, ei peeta selle üle raamatupidamises arvestust.

2003. aastal oli Keskkonnaministeeriumis 11 kehtivat saastetasu asendamise lepingut, millega oli 2003. aastal tekkepõhiselt asendatud saastetasusid 24 miljoni krooni ulatuses.

Kuna ministeeriumil on õigus lepingu täitmist kontrollida ja mittetäitmise korral leping lõpetada ning investeerimata summad arvestatud saastetasu osas sisse nõuda, siis on saastetasu asendamise puhul sisuliselt tegemist nõuetega, mille kohta tuleks meie hinnangul raamatupidamises pidada bilansivälist arvestust, mida aga seniajani tehtud ei ole.

Keskkonnaminister nõustus Riigikontrolli arvamusega ning on lubanud sellega arvestada 2004. aasta raamatupidamise aastaaruande koostamisel.

2.3.2. Riigihangete seadus

Keskkonnaministeerium on 2003. aastal ostnud kaupu ja teenuseid kokku 743 077 krooni eest ilma riigihanget korraldamata. Meie hinnangul oleks tulnud riigihanked korraldada järgmistel juhtudel:

• Advokaadibüroo Raidla ja Partnerid	õigusabi	384 918
• OÜ Sarma	arvutitehnika ost ja hooldus	147 374
• AS Vaba Maa	trükitööde ost	210 785

Asutus eksis sellega riigihangete seaduse vastu, mille järgi tuli korraldada asja ostmisel või teenuse tellimisel riigihange, kui hanke eeldatav maksumus koos käibemaksuga oli 100 000 krooni või üle selle.[21]

---

[20] Saastetasu seadus, §-d 19-20
[21] Riigihangete seadus, § 2 lg 7 (aruandeperioodil kehtinud redaktsioon)

Oma vastuskirjas kontrolliaruande eelnõule selgitas minister, et õigusabi teenuse maksumust oli raske määratleda, mistõttu jäi riigihange selles osas korraldamata. Samuti viidati uuele riigihangete seadusele, kus on sätestatud, et õigusabi teenuse ostmisel ei ole kohustuslik riigihanget korraldada. Riigikontroll on teadlik, et alates 2004. aastast ei ole riigihangete seaduse[22] kohaselt riigihanke korraldamine õigusteenuse ostmisel kohustuslik, kuid juhime tähelepanu asjaolule, et 2003. aastal kehtinud redaktsioonis sellist erandit tehtud ei olnud. Muus osas on keskkonnaminister Riigikontrolliga nõus.

2.3.3. Riigivaraseadus

Keskkonnaministeerium on 16.02.2000. a sõlminud tähtajatu üürilepingu eluruumide üürileandmiseks Viljandis Paala teel üldpinnaga 33,9 m^2 ja üüriga 4 kr/m^2 kuus. Lisaks tasub üürnik kommunaalteenuste eest vastavalt esitatud arvetele. Riigivaraseaduses[23] on sätestatud riigivara kasutamise otstarve, kus üheks otstarbeks on märgitud riigivara kasutamine tulu saamiseks juhul, kui riigivara ei ole vajalik avalikuks otstarbeks või riigivõimu teostamiseks. Ministeerium on korterit turuhinnast madalama hinnaga üürile andes rikkunud riigivara seadust, jättes tehingutes riigivaraga suurendamata kasu, mida riik võiks saada.[24]

Riigikontroll on seisukohal, et korteri üürileandmise eest tuleks küsida turuhinda või see võõrandada.

Keskkonnaminister on nõustunud Riigikontrolli seisukohaga.

2.3.4. Nõuete kajastamine

Keskkonnaministeerium on oma bilansis kajastanud nõuet RMK vastu summas 19 002 744 krooni. Tegemist on RMK kogutud metsatuluga, mis on laekunud RMK-le ja mille RMK peab 2004. aastal riigieelarvesse kandma. Riigikontrollile antud seletuse kohaselt on nõue kajastatud Keskkonnaministeeriumi bilansis Rahandusministeeriumi korraldusel.

Lähtuvalt raamatupidamise seaduses sätestatud majandusüksuse printsiibist[25] ei tohi raamatupidamiskohustuslane oma aruannetes kajastada vara, mis ei kuulu talle.

Vaatamata Keskkonnaministeeriumi selgitustele jääb Riigikontroll oma arvamuse juurde.

2.3.5. Kohustuste kajastamine

Keskkonnaministeerium on oma bilansis näidanud kohustust SA KIK ees summas 9 564 175 krooni. Tegemist on keskkonnakasutusest laekunud tasudega, mis vastavalt keskkonnakasutusest laekuva raha kasutamise seadusele tuleb kanda SA-le KIK.[26] Saadud selgituste kohaselt on kohustus üles võetud Rahandusministeeriumi korraldusel. Varasematel aastatel on nimetatud kohustust kajastatud Rahandusministeeriumi bilansis. Alates 2004. aastast on tasude ülekandmine SA-le KIK reguleeritud lisaks seadusele ka lepinguga. Vastavalt Rahandusministeeriumi ja SA KIK vahel 19.03.2004. a sõlmitud riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingule nr 880 on aga Rahandusministeeriumi kohustuseks korraldada eraldise ülekandmine SA KIK arvelduskontole. Samuti on lepinguga pandud Rahandusministeeriumi kohustuseks eraldise üle järelevalve teostamine. Keskkonnaministeeriumi ja SA KIK vahel sellesisulist lepingut sõlmitud ei ole. Tulenevalt eelnevast on Riigikontroll seisukohal, et Keskkonnaministeeriumil puudub alus kohustuse kajastamiseks oma bilansis.

Keskkonnaminister kinnitab meie kontrolliaruande eelnõu kohta saadetud vastuskirjas, et viga on parandatud.

---

[22] Riigihangete seadus, § 4 lg 4
[23] Riigivaraseadus, § 13 lg 1 ja § 16 lg 1
[24] Riigivaraseadus, § 7 lg 3
[25] Raamatupidamise seadus, § 5
[26] Keskkonnakasutusest laekuva raha kasutamise seadus, § 6 lg 1 (aruandeperioodil kehtinud redaktsioon)

2.3.6. Puhkusekohustuse kajastamine

Ministeeriumi aastaaruandes on puhkusereservi kohustus kajastatud saldeeritult. Selle põhjustas väär arvestuspõhimõte, mille järgi on puhkusereservi 31.12.2003. a seisuga vähendatud 125 427 krooni võrra nende töötajate arvelt, kes olnud puhkusel rohkem kui reservis päevi. Riigikontroll on seisukohal, et enam puhatud päevade arvelt ei ole õige vähendada puhkusereservi kohustust.

Keskkonnaminister kinnitab meie kontrolliaruande eelnõu kohta saadetud vastuskirjas, et viga on parandatud.

2.4. Riigikontrolli ettepanekud

Riigikontroll teeb **keskkonnaministrile** järgmised ettepanekud:

- Korrigeerida 31.12.2003. a seisuga koostatud bilanssi liigselt kajastatud finantsinvesteeringu osas.
- Sõlmida SA-ga KIK riigieelarvelise eraldise kasutamise leping.
- Mitte kajastada Keskkonnaministeeriumi bilansis nõuet RMK vastu.
- Mitte kajastada Keskkonnaministeeriumi bilansis kohustusena SA KIK ees 31.12.2003. a seisuga ülekandmata tasusid.
- Pidada bilansivälist arvestust saastetasu asendamise lepingutest tulenevate nõuete üle.
- Täiendada sisekontrollisüsteemi selliselt, et oleks tagatud riigihanke seaduse täitmine, näiteks otsustada riigihanke korraldamise vajadus eelarvestamise protsessis.
- Lõpetada riigile kahjulik üürileping ja müüa vara või küsida üürileandmise eest turuhinda.
- Korraldada puhkusereservi arvestus nii, et kohustusi ega ettemakstud puhkust ei saldeeritaks.

Riigikontroll teeb **rahandusministrile** järgmised ettepanekud:

- Korraldada Keskkonnaministeeriumi eelarvest SA-le KIK ette nähtud välisabi eraldiste ülekandmine selliselt, et Keskkonnaministeerium oleks ülekannete tegija nagu teistegi oma eelarve vahendite puhul. Või planeerida ettenähtud välisabi eraldised edaspidi Rahandusministeeriumi eelarves.
- Kajastada riigieelarve kassalise täitmise aruandes automaatselt kõik eelarvevahendite arvelt tehtud tehingud.

Vastuses kontrolliaruande eelnõule on rahandusminister esitanud meetmed tuvastatud probleemide lahendamiseks ja puuduste kõrvaldamiseks. Vastus on lisatud kontrolliaruandele.

3. Finantsjuhtimine ja sisekontrollisüsteem

3.1. Tähelepanekud

3.1.1. Keskkonnakasutusest laekuvate tasude sissenõudmine ja viivise nõudmine

Keskkonnaministeerium ei ole tegelenud piisavalt võlgade sissenõudmisega. Nimelt on ministeeriumi bilansis kajastatud keskkonnakasutusest laekuvate tasude nõudeid summas 1 905 994 krooni, mis on kogunenud aastatel 1999–2002. Kuna suur osa asutustest ja ettevõtetest, kelle vastu on ministeeriumil nõue näidatud, eksisteeris auditi läbiviimise hetkel, siis oleme seisukohal, et ministeerium peaks tegelema oluliselt aktiivsemalt tasunõuete sissenõudmisega. Likvideeritud või pankrotis olevate ettevõtete nõuded tuleks meie hinnangul tunnistada ebatõenäoliselt laekuvaks.

Lisaks eelnevale ei ole enamik keskkonnateenistustest järginud saastetasu seaduses[27] ning veeseaduses[28] sätestatud kohustust nõuda tasu tähtajaks maksmata jätmise korral viivist, vastavalt 0,2 ja 0,15%, ega ole esitanud võlglastele viivisearveid.

Lähtudes saadud vastusest, on keskkonnaminister võtnud kasutusele abinõud toodud olukorra parandamiseks.

3.1.2. Ministeeriumisisene töökorraldus

Tuvastasime mitmeid sisekontrollisüsteemi nõrkusele viitavaid asjaolusid:

- Ministeeriumis puuduvad ministeeriumi mobiiltelefoni saamise ja kasutamise kord ning ministeeriumi (sh ka ITK) autode kasutamise kord ja ministeeriumi kütusekaartide saamise ja kasutamise kord. Ministeeriumi (sh keskkonnateenistuse) käsutuses oli 2003. aastal 211 autot (sh ITK-lt renditud autod). Kütusekaarte oli kasutusel 177. Mobiiltelefone oli ministeeriumil 31.12.2003. a seisuga soetatud 206, sellest 48 telefoni 2003. aastal.
- Nii mobiiltelefonide kui ka kütusekulude ja muude autokulude limiitide kehtestamine kui nendest kinnipidamise jälgimine ning ülekulude tagasimaksmise korraldus jätab ministeeriumis soovida. Näiteks:
  - Kõigilt kõnelimiiti omavatelt ametnikelt ei nõuta limiidi ületamisel ületatud summa tagasimaksmist, nagu keskkonnaministri 20.02.2003. a käskkirjas nr 104 punktis 6.1 on kehtestatud.
  - Kuna ministeeriumis kehtestatakse erinevaid limiite igal aastal uuesti ja erinevateks perioodideks, siis on mitmel juhul nii mobiiltelefonide kui ka autode kütusekulude piirmäärad kinnitatud käskkirjadega märksa hiljem, kui algas piirmäärade kehtivuse periood. Mobiiltelefonide limiit perioodiks 01.01.–30.11.2003 on kinnitatud 20.02.2003. a käskkirjaga ja detsembri limiit 29.12.2003. a käskkirjaga. Auto kütusekulude piirmäärad perioodiks 01.02.–30.11.2003 on kinnitatud 17.03.2003. a käskkirjaga. Selline tegevus muudab keeruliseks kehtestatud piirmääradest kinnipidamise jälgimise.
  - 17.03.2003. a käskkirjaga nr 165 on kehtestatud autode kütusekulude piirmäärad. Tuvastasime, et tegelik kütusekaardi limiit ei pruugi kattuda nimetatud käskkirjas kehtestatuga. Näiteks on mitmel juhul kütusekulu piirmääraks käskkirjaga määratud 2000 krooni kuus, kuid kütusekaardi enda limiidiks sõlmitud lepingu kohaselt on 5000 krooni. Seega on võimalik reaalselt teha kulutusi rohkem, kui kantsleri käskkiri seda ette näeb.

Keskkonnaminister on nõustunud Riigikontrolli arvamusega.

---

[27] Saastetasu seadus, § 22 lg 1
[28] Veeseadus, § 11^1 lg 6

3.2. Riigikontrolli ettepanekud

Riigikontroll teeb **keskkonnaministrile** järgmised ettepanekud:

- Nõuda sisse Keskkonnaministeeriumile laekumata tasud.
- Arvestada ja nõuda viivist tasumata summade pealt.
- Tugevdada ministeeriumi sisekontrollisüsteemi järgmiselt:
  - Töötada välja mobiiltelefoni saamise ja kasutamise kord, autode kasutamise kord ning kütusekaartide saamise ja kasutamise kord.
  - Tagada ministeeriumis kehtestatud reeglitest kinnipidamine.
  - Tagada kululimiite kehtestavate käskkirjade õigeaegne kinnitamine.
  - Likvideerida vastuolu ministeeriumisiseselt kehtestatud kulude piirmäära ja sõlmitud lepingute vahel.

4. Kokkuvõte Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi auditist

Riigikontroll auditeeris Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi 2003. aasta raamatupidamise aastaaruannet. Auditite tulemusena koostas Riigikontroll kontrolliaruande, milles on antud märkustega hinnang Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi (EMHI) 2003. aasta raamatupidamise aastaaruandele ja tehingute seaduslikkusele[29]. Tegime järgmised olulisemad märkused:

- EMHI oli majandustegevusest laekunud tulust 551 808 krooni maksnud lisatasudeks lisaks klienditeeninduse ja lennumeteoroloogia osakonna töötajatele ka kõigile teistele keskasutuse töötajatele. Omatulude arvel lisatasude maksmine isikutele, kes pole tulu teenimisega seotud, ei ole kooskõlas eelarvega, kus personalikuludeks on ette nähtud eraldi read.
- Majandustegevusest laekuva tulu arvel tehtud kulusid ületati 136% võrra, seega kujunes eelarve täitmiseks 236%. Suur erinevus eelarve ja tegelike kulude vahel viitab nõrgale eelarvestamisele.
- EMHI on 2003. aastal ostnud kaupu ja teenuseid kuuel juhul kokku 2 636 030 krooni eest ilma riigihanget korraldamata. Asutus eksis riigihangete seaduse vastu, mille järgi tuli asja ostmisel või teenuse tellimisel korraldada riigihange, kui riigihanke eeldatav maksumus koos käibemaksuga oli 100 000 krooni, ehitustööde tellimise korral 500 000 krooni või üle selle.[30]

Lisaks märkustele, mis mõjutasid Riigikontrolli arvamust, tegime tähelepanekuid eelarveväliste pangakontode omamise ja kajastamise, erisoodustusmaksude arvestamise ja tasumise, puhkusekohustuse ja põhivara sihtfinantseerimise kajastamise ning tasemekoolituse ja asutusesisese töökorralduse kohta. Samuti tegime tähelepaneku EMHI vananenud teenuste hinnakirja kohta.

Peamised **keskkonnaministrile** tehtud ettepanekud olid järgmised:

- Lõpetada majandustegevusest laekuva tulu arvelt lisatasude maksmine inimestele, kes pole selle tulu teenimisega seotud.
- Täiendada asutuse sisekontrollisüsteemi nii, et oleks tagatud riigihangete seaduse täitmine.
- Likvideerida asutuse eelarvevälised pangakontod või küsida rahandusministrilt luba nende kasutamiseks.
- Lõpetada töötajate tasemekoolituskulude kompenseerimine riigieelarvest.
- Tõhustada asutuse sisekontrollisüsteemi nii, et väliskülaliste vastuvõtmisega seotud kuludokumentidel oleks võimalik eristada oma töötajate ja väliskülaliste kulusid.
- Loobuda vananenud hinnakirjast ja töötada välja uus meteoroloogiliste ja hüdroloogiliste teenuste osutamise hinnakiri.

Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

[29] Riigikontrolli arvamus Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta
[30] Riigihangete seadus, § 2 lg 7 (aruandeperioodil kehtinud redaktsioon)

Lisa

Keskkonnaministeeriumi majandustehingute seaduslikkuse kohta hinnangut andes tuginesime järgmistele aruandeperioodil kehtinud õigusaktide sätetele:

Riigieelarve seaduse §-d 8, 23–30

Seaduse "2003. aasta riigieelarve" § 2

Seaduse "Riigi 2003. aasta lisaeelarve" § 2

Seaduse "2003. aasta riigieelarve" muutmise seaduse § 1

Raamatupidamise seaduse §-d 1–16

Keskkonnakasutusest laekuva raha kasutamise seaduse §-d 2, 5

Saastetasu seaduse §-d 11, 15, 17, 18, 19, 20, 22

Riigivaraseaduse §-d 7, 11, 13, 18, 19, 20

Riigihangete seaduse §-d 2–4, 12

Avaliku teenistuse seaduse §-d 37–39[1], 46, 53, 55, 93, 96, 131

Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse §-d 9, 10

Puhkuseseaduse §-d 9, 24

Maksukorraldusseaduse §-d 85–89, 105, 108

Tulumaksuseaduse §-d 4, 13, 23, 40, 41, 48

Sotsiaalmaksuseaduse §-d 2, 7, 9

Käibemaksuseaduse §-d 2–4, 13, 17, 18, 20

Töötuskindlustuse seaduse §-d 3, 4, 40, 41

Kogumispensionide seaduse §-d 6–8, 10

Riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seaduse §-d 5-12

VV 2.07.2002. a määrus nr 217 "Nõuded riigi osaluse valitsemise aruande sisule ja selle esitamise kord"

VV 8.06.1999. a määrus nr 179 "Riigi esindaja kohustuste täitmise kord äriühingu ja sihtasutuse nõukogus"

VV 21.01.2003. a määrus nr 13 "Riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingu sõlmimise tingimused ja kord 2003. aastal"

VV 01.08.1995. a määrus nr 285 "Riigivara kasutusse andmise kord"

VV 01.08.1995. a määrus nr 283 "Riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise kord"

VV 01.08.1995. a määrus nr 286 "Riigivara võõrandamise kord"

VV 07.04.1998. a määrus nr 75 "Riigivara eraõiguslikule isikule üleandmise kord"

VV 07.01.2003. a määrus nr 1 "Riigiteenistujate töötasustamine 2003. aastal"

VV 23.08.2001. a määrus nr 278 "Puhkusetasu arvutamise kord"

VV 28.03.2001. a määrus nr 108 "Teenistuslähetuse kulude hüvitamise ja päevaraha maksmise tingimused, ulatus ja kord"

VV 20.12.2002. a määrus nr 426 "Isikliku sõiduauto teenistus-, töö- ja ametisõitudeks kasutamise kulude hüvitise maksmise tingimused ja hüvitise piirmäärad"

Rahandusministri 11.12.2003. a määrus nr 105 "Riigi raamatupidamise üldeeskiri"

Rahandusministri 16.12.2003. a määrus nr 106 "2003. a majandusaasta aruande koostamine, esitamine ja kinnitamine"

Rahandusministri 07.05.2003. a määrus nr 66 "Tulude riigieelarvesse kandmise kord"

Keskkonnaministri ja rahandusministri vastused

KESKKONNAMINISTEERIUM

Kaie Karniol
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 Tallinn

Teie: 14.07.2004 nr 2-7.1-FA/04/1025
Meie: 28.07.2004 nr 5-6/6788 -3

Vastus Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõule *"Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003.a. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta"*

Austatud peakontrolör

Keskkonnaministeerium tutvus kontrolliaruande eelnõu "*Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003.a. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta*" ja esitab alljärgnevalt oma seisukohad ja selgitused kontrolliaruandes esitatud märkuste kaupa.

2.1.1. Tütar- ja sidusettevõtjate kajastamine
Ei nõustu märkusega ja anname järgmise selgituse.
Keskkonnaministeerium pidi kajastama oma 2003. aasta aastaaruandes tütar- ja sidusettevõtete varad kapitaliosaluse meetodil, sealhulgas ka Riigimetsa Majandamise Keskuse (*RMK*) omakapitali summas 566 492 776.00 kr.
Nõustume Teie seisukohaga, et RMK puhul on tegemist riigiasutuse, mitte tütar- või sidusettevõttega, kuid selline kohustus tulenes rahandusministri 11.12.2003.a määrusest nr 105 *Riigi raamatupidamise üldeeskiri* (RTL 2003,130,2103) §35 lg2 p3.
RMK kajastamist aastaaruandes nõudis ka Riigi pearaamatupidaja Juta Maar meile edastatud e-kirjas 15.05.2004.a.

2.1.2. Riigieelarveliste eraldiste kasutamine ja kajastamine
Nõustume märkusega ja anname järgmise selgituse.
Alates 2003.a. on Keskkonnaministeeriumi *(KKM)* eelarvesse lülitatud ka SA Keskkonnainvesteeringute Keskus *(KIK)* kaudu korraldatavad välisabi projektide vahendid. Väljamaksed eelarvest tööde teostajatele tegi Rahandusministeeriumi rahvusliku fondi osakond KIK-i taotluse alusel, mistõttu puudus Keskkonnaministeeriumi raamatupidamisüksusel operatiivne info välisabi kasutamisest. Keskkonnaministeeriumi 2003.a raamatupidamise aruandes välisabi

Toompuiestee 24
15172 TALLINN
telefon 626 2802
faks 626 2801
e-post: min@ekm.envir.ee

RIIGIKONTROLL Reg. nr 70001231
Kuupäev 28.07.04 Reg nr 2-7.1-FA/04/1025-2

vahendite ülekandmisena KIK-le kajastatud summa on 12 554 536.00 kr võrra suurem KIK-i välisabi kasutamise täpsustatud andmetest.
Mööname viga, mis tekkis sellest, et Keskkonnaministeeriumi raamatupidamisüksus võttis aluseks KIK poolt esitatud 2003.a. I poolaasta andmed, millised olid ka sisestatud Riigikassa poolt raamatupidamisarvestuse infosüsteemi. KIK-i 2003. a kulude koondtabel edastati Keskkonnaministeeriumile alles 2004.a aprillis ning eksimus tekkis nende andmete mittevõrdlemisest.
Teostame parandused.

Eelarvelise eraldise kasutamise lepingust KIK ja KKM vahel
2003 aastal kehtis KIK ja KKM vahel välisabivahendite (ISPA) kasutamise korraldamiseks leping 11.06.2001.a.
2004.a. on KKM ja KIK vahel sõlmitud järgmised välisabi vahendite kasutamist reguleerivad lepingud:

1. *Koostööleping ISPA projektide elluviimiseks* nr 1-18/1 15.jaanuarist 2004 (kehtis kuni 14.mai 2004 – EL ühinemine);
2. *Rakendusüksuse ülesannete täitmise halduslepingnr* M-21-1-2004/380 14.maist 2004.a. (Ühtekuuluvusfondi vahendite kasutamine);
3. *Rakendusüksuse ülesannete täitmise halduslepingnr* M-21-1-2004/378 14.maist 2004 (ERDF vahendite kasutamine).

Teie leiate, et KKM pidi sõlmima nii 2003.a ja peab ka käesoleval aastal sõlmima täiendavad lepingud KIK-ga eelarvelise eraldise kasutamise kohta.

Leiame, et nimetatud lepingute alusel on määratud selgelt nii KKM kui ka KIK-i kui rakendusüksuse ülesanded välisabi vahendite kasutamisel. Nii ISPA (ÜF) kui ka ERDF vahendite kasutamiseks on vastu võetud eriseadus- *Struktuuritoetuste seadus* ning selle rakendusaktid, milles on täpselt määratletud välisabivahendite kasutamise kord. Näiteks ISPA puhul toimub vahendite kasutamine ainult kindlate projektide rahastamiseks mis omakorda tugineb Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud *ISPA strateegiale.*

Kuigi nimetatud lepingutes pole viidet *Riigieelarve seadusele* ja Vabariigi Valitsuse 21.01.2003 määrusele nr 13 " *Riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingu sõlmimise tingimused ja kord 2003. aastal"* ning samuti pole otsesõnu kasutatud mõistet *"riigieelarvest eraldiste kasutamine"* on need küsimused ülalnimetatud lepingutes käsitletud.
Leiame, et antud kontekstis rakendub eriseadusena *Struktuuritoetuse seadus,* 2003.a. aga olid selleks *ISPA eeskiri* ja EL aktid.
Ka pole võimalik nende lepingute sõlmimisel olnud järgida vastavat Vabariigi Valitsuse määruses sätestatud lepingute sõlmimise korda, kuna nt KIK ei saa esitada lepingu sõlmimiseks taotlust koos tegevuskavaga, võimalik pole nimetada eraldi kõiki neid projekte milleks eraldis on määratud (nt ERDF puhul selgub see alles taotluste esitamisel, ÜF puhul aga on see juba ISPA strateegias sätestatud).
Ka ei saa olla nimetatud leping KIK-le ega ka Riigikassale riigieelarvest väljamakse tegemise korralduse alusdokumendiks- selleks on projektiga seonduvad väljamaksedokumendid (toetuse saajaga sõlmitud sihtfinantseerimise lepingud, töövõtulepingud jms), samuti on halduslepingu täitmise aruandlus reguleeritud juba vastavates eriseadustes või EL õigusaktides jne.

Nimetatud halduslepingute ülevaatamisel oleme nõus lepinguid täiendama vastava sõnastuse ja viidetega.
Teatame, et 2004.a. toimub välisvahendite raamatupidamislik arvestus vastavalt *Struktuuritoetuste seadusele* ja selle rakendamisaktidele.
Nendime, et antud juhul pole võimalik täita Teie poolt esitatud nõuet, et KKM toimuks välisabivahendite raamatupidamislik arvestus. See eeldaks kõikide projektidokumentide kopeerimist ning säilitamist üheaegselt nii KKM-s kui KIK-s.
Küll teatame, et käesoleval ajal on läbirääkimised Rahandusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi vahel, et antud olukord nii välisabivahendite kui ka keskkonnatasude vahendite kasutamise ja KKM- KIK- Rahandusministeerium vahelised suhted viia seaduste ning *hea raamatupidamise tavaga* kooskõlla.

2.3.1. Saastetasu asendamise arvestus raamatupidamises
Nõustume tähelepanekuga ning arvestame sellega 2004.a bilansi koostamisel.
Viime sisse saastetasu asendamise lepingute osas raamatupidamise arvestuse ning töötame välja sisekontrolli protseduurid.

2.3.2. Riigihangete seadus
Nõustume tähelepanekuga ja anname järgmise selgituse.

AB Raidla ja Partnerid õigusabi teenus
Enne kohtuprotsessi algust oli ja on õigusabi teenuse maksumust raske ennustada - esialgselt õigusabi tellides eeldati teenuse maksumuse aasta arvestuses koos käibemaksuga tulevat alla 100 000 krooni. Kohtuprotsessi käigus selgus teenuse maksumuse suurus, ületades *Riigihangete seaduses* ette nähtud piirmäära.
Õigusabi teenuse lepingut sõlmides ei osanud me teenuse eeldatavat kogumaksumust ning teenuse täitmiseks kuluvat aega ette näha. Tunnistame oma viga.
Samas juhime tähelepanu asjaolule, et õigusabi teenuse tellimise korral on ka seaduseandja erandina riigihangete seaduse *(RHS)* uues 01.01.04 jõustunud redaktsiooni §-s 4 lg 4 kehtestanud, et ostja (siin: KKM) ei ole kohustatud rakendama sellise teenuse puhul RHS-s sätestatud korda (st korraldama riigihanke avatud menetlust), kuna vastava lepingu sõlmimisel pole eelnevalt võimalik prognoosida teenuse maksumuse suurust . Seega leiame, et tegemist pole olulise veaga.
AS Vaba Maa ja OÜ Sarma teenuste tellimise küsimuses oleme võtnud tarvitusele meetmed edaspidi sarnaste juhtumite vältimiseks.

2.3.3. Riigivaraseadus
Nõustume tähelepanekuga, antud probleem on teadvustatud ja küsimust on asutud lahendama.

2.3.4. Nõuete kajastamine
Keskkonnaministeeriumi bilansis kajastatud nõue RMK vastu summas 19 002 744.00 kr on kajastatud RMK poolt esitatud õiendi alusel ja käesoleva kirja punktis 2.1.1. viidatud riigi pearaamatupidaja juhiste ja *Riigi raamatupidamise üldeeskirja* alusel.
Antud probleem on käesoleval ajal menetlemisel ka Rahandusministeeriumis.

2.3.5. Kohustuste kajastamine
Keskkonnakasutusest laekuvate tasude osas oleme probleemi ministeeriumis teadvustanud ning sellega tegeletakse aktiivselt.

Käesoleval ajal valitseb olukord, kus Rahandusministeeriumi valitsemisalas olev sihtasutus (KIK) kasutab keskkonnakasutusest laekuvaid summasid, mis on KKM bilansis.
Keskkonnakasutusest laekuvate tasude osas on KKM-s menetlemisel uus seaduse eelnõu *Keskkonnakasutusest laekuvate rahade kasutamise seadus*, mille kohaselt soovitakse muuta SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse valitsemisala - st et ta viiakse üle Rahandusministeeriumi valitsemisalast Keskkonnaministeeriumi valitsemisalasse. Sellekohased läbirääkimised Rahandusministeeriumiga käivad ning seaduse eelnõu planeeritakse esitada kooskõlastamisele Vabariigi Valitsusele 15.augustiks k.a.
Seaduse eelnõu kohaselt toimub keskkonnaprogrammide rahastamine keskkonnaministri poolt kehtestatud korra kohaselt ning KIK ja KKM vahelised suhted sätestatakse seejärel halduslepingus (sh siis ka riigieelarveliste eraldiste kasutamise kord).
Käesoleval ajal reguleerib KKM ja KIK suhteid keskkonnaprogrammide rahastamisel koostööleping 11.11.2002.
Keskkonnaministeerium on näidanud oma 2003.a bilansis on kohustusena KIK-i ees summa 9 564 175.00 kr. Oleme käitunud antud toimingu juures Rahandusministeeriumi pearaamatupidaja Riina Virkus poolt antud soovituste (teatis nr 4 25.03.04) kohaselt.

2.3.6. Puhkusekohustuse kajastamine.
Nõustume tähelepanekuga. Puhkusereservi kohustuse kajastamisel võttis raamatupidamisüksus arvestusest ekslikult välja ettemakstud puhkusepäevade summa. Teostame parandused.

2.4. Riigikontrolli ettepanekud
Esitame lisas 1 rakenduskava teostatud ettepanekute elluviimiseks.

3.1.1. Keskkonnakasutusest laekuvate tasude sissenõudmine ja viivise nõudmine
Nõustume osaliselt tähelepanekuga ja anname järgmise selgituse.
Maakondlike keskkonnateenistuste finantsalase tegevuse korrastamine toimus 2003.a. jooksul. Alates 01.01.03 tsentraliseeriti keskkonnateenistuste raamatupidamis-arvestuse korraldamine.
Alates 01.01.2004 on keskkonnateenistuste koosseisudes ettenähtud finantsisti ametikoht, kelle üks töövaldkondi ongi tõhustada keskkonnakasutusega seotud tasude laekumist ja sissenõudmist, selgitada laekumiste tõenäosust ja teha õigeaegselt vajalikke ettepanekuid.
Oleme seisukohal, et kavandatud abinõud aitavad parandada keskkonnakasutusest laekuvate tasudega seonduvat tegevust. Nagu eelpool märgitud on 2004.a korrastamisel ka keskkonnatasude laekumise korraldamine, milleks on välja töötatud ministeeriumi poolt seaduse eelnõu *Keskkonnakasutusest laekuvate rahade kasutamise seadus.*
Nimetatud seaduses on reguleeritud ka viiviste sissenõudmine.

3.1.2. Ministeeriumisisene töökorraldus
Nõustume tähelepanekuga ja anname järgmise seletuse.

Tunnistame vajadust määratleda täpsem kord mobiiltelefoni saamise ja kasutamise, autode kasutamise ja kütusekaartide saamise ja kasutamise kohta. Töötame välja vastavad täpsemad korrad.
Eelnõus on toodud väide, et tegelik kütusekaardi limiit ei pruugi kattuda käskkirjas kehtestatuga. Juhime tähelepanu, et viidatud kantsleri 17.03.03 käskkirjas nr 165 oli kehtestatud mitte ühe, vaid kümne kuu limiit kokku, jättes kasutajale võimaluse limiidi piires planeerida kulud erinevatel perioodidel vastavalt vajadusele.

3.2. Riigikontrolli ettepanekud
Esitame lisas 1 rakenduskava teostatud ettepanekute elluviimiseks.

4. Kokkuvõte Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi *(EMHI)* auditist
Riigikontroll on koostanud kontrolliaruande *„Riigikontrolli arvamus Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi 2003.a. raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta"* 03.06.04 nr 2-7.1-FA/04/812, mille kokkuvõte on esitatud ka KKM 2003 aastaaruande kontrolliaruandes.
Nimetatud EMHI kontrolliaruandele on KKM esitanud oma seisukohad ka kirjas 26.05.04 nr 5-5/4460-2.
Keskkonnaministrile tehtud ettepanekute osas teatame, et oleme ministri käskkirjaga kohustanud EMHI peadirektorit Jaan Saart võtma meetmed tarvitusele Teie poolt nimetatud märkuste ja ettepanekute osas. Kontrolli meetmete rakendamise üle teostab siseauditi osakond ning esitab tulemustest kokkuvõtte ministrile.

Esitame käesoleva kirja lisas Teie poolt esitatud märkuste ja ettepanekute ministeeriumis rakendamise kava. Täitmise kontrolli teostab siseauditi osakond.

Täname meeldiva koostöö eest!

Lugupidamisega

Villu Reiljan
Minister

Kalju Kukk 6262 815
Tiit Tamm 6262 806
Helgi Kook 6262 924
Tiina Mitt 62 62 885

Lisa: Riigikontrolli poolt esitatud märkuste ja ettepanekute rakendamise kava

LISA 1

KKM vastusele Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõule *"Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003.a. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta"*

RIIGIKONTROLLI POOLT ESITATUD MÄRKUSTE JA ETTEPANEKUTE RAKENDAMISE KAVA

Jrk nr	*Riigikontrolli ettepanekud keskkonnaministrile*	*Ülesanne*	*Täitja Keskkonna-ministeeriumis*	*Täitmise tähtaeg*
	Riigikontrolli aruande eelnõus p 2.4 toodud ettepanekud (lk 10)			
1	Korrigeerida 31.12.03 seisuga koostatud bilansi liigselt kajastatud finantsinvesteeringute osas	Ei ole võimalik täita- vastuolu *Riigi raamatupidamise üldeeskirja § 35 lg 2 p 3* Läbirääkimised Rahandusministeeriumis		
2	Sõlmida SA-ga KIK riigieelarvelise kasutamise leping	On olemas, halduslepingute uuendamisel parandame sõnastust. Läbirääkimised Rahandusministeeriumis	Halduse uja õiguse asekantsler Uno Veering	Jooksvalt
3	Mitte kajastada KKM bilansis nõuet RMK vastu	Ei ole võimalik täita- vastuolu *Riigi raamatupidamise üldeeskirja § 35 lg 2 p 3* Läbirääkimised Rahandusministeeriumis		
4	Mitte kajastada KKM bilansis kohustusena SA KIK ees 31.12.03 seisuga ülekandmata tasusid	Parandada bilansis vead	Rahandusosakonna spetsialist Helgi Kook	Täidetud
5	Pidada bilansivälist arvestust saastetasu asendamise lepingutest tulenevate nõuete üle	- Kehtestada kord (nt raamatupidamise siseeeskirjas) saastetasu asendamise lepingutest tulenevate nõuete raamatupidamisliku arvestuse osas; - määrata isik(ud), kes vastutavad eelnimetatud nõuete arvestuse eest	Rahanduse osakonna juhataja Kalju Kukk	1.11.04

Jrk nr	*Riigikontrolli ettepanekud keskkonnaministrile*	*Ülesanne*	*Täitja Keskkonna-ministeeriumis*	*Täitmise tähtaeg*
6	Täiendada sisekontrollisüsteeme selliselt, et oleks tagatud riigihanke seaduse täitmine, näiteks otsustada riigihanke korraldamise vajadus eelarvestamise protsessis	- Alates 2004 algusest kehtib ministeeriumis *Riigihangete teostamise kord*, mille kohaselt on seatud riigihangete eest vastutavatele isikutele ranged kohustused. - Kaaluda riigihangete seadust eiranud isikute osas distsiplinaarkaristuse kohaldamist	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm Kantsler (Saaremaa KKT - OÜ Sarma arvutitehnika ost ja hooldus- osas) ja AS Vaba Maa – trükitööde ost osas	Täidetud I kuu jooksul
7	Lõpetada riigile kahjulik üürileping ja müüa vara või küsida üürileandmise eest turuhinda	Lähtudes Riigivarascaduse § 7 lg 3 esitada ettepanekud kantslerile otsustamaks kas: - lõpetada 16.02.00 sõlmitud Viljandis Paala tee asuva eluruumi üürileping ja võõrandada eluruum, - või muuta üürilepingut üüri suuruse osas, et see vastaks turuhinnale	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm teha ettepanekud kantslerile	01.10.04
8	Korraldada puhkusereservi arvestus nii, et kohustusi ega ettemakstud puhkust ei saldeeritaks	Teostada parandused aastaaruandes	Pearaamatupidaja asetäitja Helgi Kook	Täidetud
	Riigikontrolli aruande eelnõus p 3.2 toodud ettepanekud (lk 12)			

Jrk nr	*Riigikontrolli ettepanekud keskkonnaministrile*	*Ülesanne*	*Täitja Keskkonna-ministeeriumis*	*Täitmise tähtaeg*
1	Nõuda sisse KKM-le laekumata tasud	Kehtestada peale Keskkonnatasudest laekuva raha kasutamise seaduse kehtestamisel detailsem kord keskkonnatasudest laekuvate tasude ja viiviste sissenõudmiseks. Määrata vastutavad täitjad Nimetatud kord on kehtestatud juba ülalnimetatud seaduse eelnõus.	Kantsler	Peale seaduse kehtestamist
2	Arvestada ja nõuda viivist tasumata summade pealt	sama		
3	Tugevdada ministeeriumi sisekontrollisüsteeme järgmiselt:			
	- Töötada välja mobiiltelefoni saamise ja kasutamise kord,	Üle vaadata ja kehtestada mobiiltelefonide saamise ja kasutamise kord (sh limiidid)	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm	1.11.04
	- töötada välja autode kasutamise kord	Töötada välja ja kehtestada nii KKM kui ka isiklike sõiduautode ametisõitudeks kasutamise kord	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm	1.11.04
	- töötada välja kütusekaartide saamise ja kasutamise kord	Töötada välja ja kehtestada kütusekaartide saamise ja kasutamise kord (sh limiidid)	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm	1.11.04
4	Tagada ministeeriumis kehtestatud reeglitest kinnipidamine	Määrata eelpooltoodud punktis 3 nimetatud tegevuste üle järelevalvet teostav isik(ud) eelnimetatud kordades või vastavate töötajate ametijuhendites	Kantsler	1.10.04
5	Tagada kululimiite kehtestavate käskkirjade õigeaegne kinnitamine	Määrata tähtajad eelnimetatud kordades sätestatud toimingute teostamiseks	Kantsler	1.10.04
6	Likvideerida vastuolu ministeeriumisiseselt kehtestatud kulude piirmäära ja sõlmitud lepingute vahel	Järgida nõuet eelnimetatud kordades	Kantsler	1.10.04

Koostanud: Tiina Mitt 27.07.04

RAHANDUSMINISTEERIUM

Pr Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond
Riigikontroll

Teie 14.07.2004. a nr 2-7.1-FA/04/1026

Meie 02.08.2004 nr 1-1.13/9561

Kontrolliaruande eelnõu "Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja tehingute seaduslikkuse kohta"

Austatud Pr Karniol

Esitame Rahandusministeeriumi poolsed kommentaarid kontrollaruande eelnõus rahandusministrile tehtud ettepanekutele.

Keskkonnaministeeriumi eelarvest SA-le Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK) ettenähtud väliabi eraldiste ülekandmise kord on alates käesoleva aasta maist ümber korraldatud. KIK on avanud välisabi vahendamiseks oma kontod riigikassas. Kontode vaatamise õigus on antud Keskkonnaministeeriumile. Keskkonnaministeeriumi ja KIK vahel sõlmitud kokkuleppe kohaselt lisab KIK toetuste saajatele ülekannete tegemisel riigieelarve klassifikaatorid nii, et riigieelarve täitmise aruandes kajastub välisabi andmine automaatselt.

Lugupidamisega

Taavi Veskimägi
Minister

Juta Maar
611 3499
juta.maar@fin.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 03.08.04 Reg nr 2-7.1-FA/04/1026-21

Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn

Telefon: (0) 611 3558
Faks: (0) 696 6810
http://www.fin.ee

E-post: info@fin.ee
kantselei@fin.ee

Reg. kood 70000272